

Wywiady pogłębione jako źródło informacji o cudzoziemcach

Agnieszka Brzozowska
Wydział Zarządzania
Uniwersytet Warszawski

Agenda

1. Badanie jakościowe - czym jest i kiedy się stosuje
2. Różnice badania jakościowe vs badania ilościowe
3. Doświadczenia własne z prowadzonych badań

Badanie jakościowe:

- * forma systematycznego empirycznego badania znaczenia (Shank 2002:5)
- * stosowane w celu uzyskania wglądu w postawy, zachowania, systemy wartości, obawy, motywacje, aspiracje, kulturę i style życia ludzi. Umożliwiają badanie prawdziwych ludzi w rzeczywistych sytuacjach, w szczególności interakcji na poziomie mikro (Blumer 1969)
- * umożliwia złożony opis skomplikowanej społecznej rzeczywistości (McCall i Simmons 1969:3-5)

Badanie jakościowe:

- * ma refleksyjny charakter. Refleksyjność to zwracanie uwagi na różnorodne elementy językowe, społeczne, kulturowe, polityczne, techniczne, które wpływają na proces rozwoju wiedzy. Refleksyjność to zwracanie uwagi na osobę badanego, osobiste założenia (Ruby 1980; Shacklock i Smyth 1998)
- * służy do nadawania znaczenia, budowania ram koncepcyjnych (Braun i Clarke 2013)
- * ma większą tendencję od badań ilościowych do generowania nowych perspektyw, spostrzeżeń i koncepcji (Castagnone 2011)

Badania jakościowe zalecane są do stosowania kiedy:

- * badany temat jest nowy i wymaga eksploracji
- * mogą być trudności z przeprowadzeniem rzetelnego badania
- * próba może być zbyt mała
- * kiedy nie wiemy, w którym kierunku podążać z badaniami, bo dzieją się nieoczekiwane ruchy i dzięki obserwacji możemy nadać dalszy kierunek badaniom (Silverman 2004; Geertz 1973; Lincoln i Guba 1995; Czarniawska-Joerges 1992; Kostera 2003)
- * przy badaniach kulturowych w celu zrozumienia kultury badanych (Bhawuk i Triandis 1996)
- * decyzja o migracji nie rzadko jest nie jest decyzją jednej chwili, ale jest to cały proces decyzyjny, który trudno uchwycić w ankiecie (Castagnone 2011)

Podejście etnograficzne

- * ogromne zaangażowanie badacza jako obserwatora a nie rzadko uczestnika społeczności
- * bardzo intensywne badanie społeczności
- * próba zrozumienia wydarzeń z perspektywy badanych
- * opisywanie kontekstu w jakim badacz pracuje
- * bardzo szczegółowy opis obszaru badawczego ze szczególnym uwzględnieniem przekazywania odczuć badacza odnośnie terenu (Knapp 1979: 119)

Dlaczego nie tylko badania ilościowe?

- * badania ilościowe generują rezultaty pozbawione poczucia złożoności i intuicyjnego odwołania do prawdziwego życia (Massey 1987)
- * wiele badań na migracjami nasycone metodologiczną perspektywą nacjonalistyczną, która zakłada, że granice państwa są naturalną jednostką nauki a to wpływa również na sposób projektowania badań i ich analizę (Wimmer i Glick Schiller 2002)
- * idea migracji oraz badań kultur została silnie ukształtowana przez społeczeństwa zachodnie (Wimmer i Glick Schiller 2002)

Dlaczego nie tylko badania ilościowe?

- * opierając się często na jednostkach państwowych nie odzwierciedlają odpowiednio dynamicznych transnarodowych zachowań (Levitt i Jaworsky 2007).
- * decyzja o migracji nie rzadko jest nie jest decyzją jednej chwili, ale jest to cały proces decyzyjny, który trudno uchwycić w ankiecie (Castagnone 2011)
- * brak możliwości na bieżąco weryfikowania nieporozumień kulturowych (Bhawuk i Triandis 1996)

Przykładowe cytaty z badania

- * *„Wiesz pewne rzeczy można mówić wprost i nikt się za to nie obraża. Jak coś robią źle, to krytykujemy, tylko, że krytykujemy ich prace. (o Polakach) Wietnamczycy często mają to do siebie, że biorą bardzo do siebie. nie wszyscy , ale spora część. Ja tego akurat nie chcę. Wolę proste relacje czysto zawodowe i to jest dużo łatwiej wtedy.” [Rd7]- o współpracy z Polakami i Wietnamczykami*
- * *„Niektórzy tak dobrze się ukrywają, że po latach odkrywasz, że mają wyspę. Słyszałaś o tej wyspie? Bardzo legendarna opowieść. Wszyscy się śmiejemy. Zapytaj Diep, zapytaj skąd ona bierze przyprawę. Ona kupuje z takiego sklepu, i on się nazywa.. I ten sklep prowadzi Wietnamczycy o których mówi się, że są tak bogaci, że kupili sobie wyspę w Wietnamie a mieszkają w starym domu we Włochach w Warszawie, bo się tak ukrywają.” [Rd11]- o oszczędnościach*

Przykładowe cytaty z badania

- * „*Wietnamczycy nie chcą już robić w gastronomii*” [Rd18]- o pokoleniu drugim
- * „***Trochę żałuję, że nie obserwowałam ich ponieważ ja jestem najmłodszym dzieckiem rodziny, mnie mówiono najmniej o biznesie, o pieniądzach i ja byłam wciągnięta tylko przez wakacje do Wólki, bo tam mieliśmy stoisko w Wólce to wtedy rodzice zaciągali mnie tam i pracowałam z nimi w kiosku i mniej więcej widziałam jak to wszystko wygląda, jak oni ściągają ten towar, jak potem się sprzedaje, jak potem prowadzisz taki rekord rzeczy, drobne sprawy, ale póki nie siedzisz w tym. Nauczyłam się wypisywać faktury, bo nie każdy umie. Wtedy byłam w liceum. To nie jest proste i powiem ci, że nie podobała mi się praca wtedy w Wólce, bo stwierdziłam, że jest to takie nudne, że to samo codziennie, nie czułam tego i wcale nie przez to pomyślałam o własnym biznesie tylko bardziej z potrzeby własnej, że nie czuję się do końca spełniona w firmie.***” [Rd15]- o doświadczeniu w biznesie

Przykładowe cytaty z badania

„Pomysł był od B. To był generalnie salon taki kosmetyczny i on sobie wymyślił generalnie i mnie tym zaraził. Pomyślałem, czemu nie możemy spróbować. Był taki plan, że robimy salon kosmetyczny, w jakiś fajnych usługach. Nie do końca to wyszło tak, jak chcieliśmy, bo jakby nasz plan trochę spalił na panewce. **Na początku był model taki, że to miały być Azjatki zatrudnione, a ciężko było je zatrudnić, więc finał finałów to był zwykły salon kosmetyczny.**

J: a czemu było trudno je zatrudnić?

B: **Bo miały bardzo wysokie wymagania finansowe. To jest właśnie to o czym rozmawialiśmy na początku, jak chcą pracować u kogoś to wymagania finansowe są.** I to nam się w ogóle w model biznesowy nie wpisywało, nie opłacało zupełnie także, jakby odeszliśmy od tego pomysłu. No i co Ci mogę powiedzieć i prowadziliśmy taki regularny salon kosmetyczny. Prowadziliśmy również.. coś co zrozumiałem dużo później. To znaczy, jeśli robisz coś co cię w zasadzie nie kręci, dopiero poznasz to to jest słabe, bo rynek jest nie ten. Może w latach 90. To by było wszystko spoko, to by było świetnie, ale w tych czasach, w których zaczęliśmy to i duża konkurencja. To był nasz pierwszy biznes i z perspektywy czasu widzę, jak dużo błędów popełniliśmy i co zostało źle zrobione. I też widzę, jak też do końca nadawaliśmy się do biznesu z racji tego, że my nie jesteśmy pracoholikami. **My nie potrafiliśmy tam spędzać po 12 ileś godzin, żeby siedzieć i ich pilnować, to wszystko nadzorować. Nie. My woleliśmy co innego robić w tym czasie. Chcieliśmy, żeby to lekko wszystko było.** Znaczą straty jako takich salon nie przynosił, ale my na tym nie zarabialiśmy, więc po co było ciągnąć coś co nie przynosiło żadnego konkretnego dochodu, więc stwierdziliśmy, że to zamykamy.” [Rd4]

Przykładowe cytaty z badania

„Właśnie my zaczęliśmy tę firmę, dlatego, że nie ryzykowaliśmy niczym tak naprawdę. Mieliśmy... **nie musieliśmy inwestować**. Jak byśmy np. nie mieli rodziców pracujących w tej branży to byśmy musieli wyłożyć naprawdę spore pieniądze, aby zakupić te perfumy. **A tu taj nie mieliśmy nic. Po prostu wystawiliśmy to co aktualnie rodzice mają. A mieli tego dużo, bo zajmują się jak już mówiłam wcześniej hurtem**. Więc jak coś się sprzedało to braliśmy od nich i sprzedawaliśmy od nich. A to nie jest tak, że musieliśmy kupić powiedzmy 100 pozycji i mamy tylko to to co mieliśmy a tu mieliśmy tysiące pozycji. No i właśnie nie baliśmy się, że stracimy. A koszty, żeby zacząć w ogóle sprzedaż to też były minimalne, bo to było nie wiem jakie już nie pamiętam, nie wiem coś z 20 groszy za wystawienie przedmiotu. Utrzymalibyśmy się spokojnie. **Ale jakby ja myślę na przyszłość i właśnie teraz pracuję, znaczy wtedy pracowałam w biurze i to było 8 godzin codziennie i to było wygodnie, bo ja mogłam z biura, jakby wchodzić na pocztę odpisywać na maile, ogólnie jakoś ogarniać tą sprzedaż, teraz jest trudniej i wtedy jeszcze miałam jakiś wkład w pracę, znaczy w tą firmę. a teraz w ogóle nie mam. Bo teraz pracuję w liniach lotniczych i jak ja wyjeżdżam gdzieś to mnie nie ma trzy dni, cztery i potem znaczy oczywiście mogłabym też tam siedzieć i to robić no, ale to już nie jest takie zaangażowanie jak kiedyś to było. Ale mimo wszystko chcę pracować gdzieś w razie, że jak ta moda na te perfumy przejdzie.**” [Rd7]

Doświadczenia własne z prowadzonych badań

- * niejednokrotnie badani odzywali się po badaniu z różnymi wnioskami, czy pytaniami;
- * przy rozmowie był czas na zbudowanie atmosfery zaufania - pierwsze 20 minut atmosfera badania siebie nawzajem;
- * możliwość stworzenia warunków sprzyjających rozmowie i zaprezentowania siebie jako osoby, która szanuje drugą osobę, jest żywo zainteresowana tematem i społecznością;
- * możliwość odpowiedzi na pytania dotyczące mojej pracy i jej wagi;
- * możliwość pokazania, że zna się środowisko.

Dziękuję za uwagę!

Bibliografia:

- Blumer, H. (1969 [1939]). *Symbolic Interactionism: Perspective and Method*, Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Braun V, Clarke V. (2013). *Successful qualitative research: A practical guide for beginners*. London: Sage.
- Castagnone, E. (2011). *Building a comprehensive framework of African mobility patterns: the case of migration between Senegal and Europe*, Graduate School in Social, Economic and Political Sciences, Department of Social And Political Studies, University of Milan.
- Czarniawska-Joerges, B. (1992). *Exploring Complex Organizations: A Cultural Perspective*. Newbury Park: Sage.
- Geertz, C. (1973). *The interpretation of cultures: Selected essays*. New York: BasicBooks.
- Kostera, M. (2003). *Antropologia organizacji: Metodologia bada terenowych*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Levitt, P. and Jaworsky, B. N. (2007). Transnational migration studies: Past developments and future trends, *Annual Review of Sociology*, 33, 129-156
- Lucas, R.E. (2006). Migration and Economic Development in Africa: A Review of Evidence, *Journal of African Economies*, 15(2): 337- 395.
- Lincoln, Y. S., Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. Beverly Hills, CA: Sage
- Massey D.S. (1987). The Ethnosurvey in Theory and Practice, *International Migration Review*, 21(4): 1498-1522.
- McCall, G.J., Simmons, J.L. (1969). *Issues in participant observation*, Don Mills, Ontario: Addison-Wesley.
- Ruby, J. (1980). *Exposing yourself: Reflexivity, film and anthropology*. *Semiotica* 30(1-2):153-79.
- Shacklock, G. i Smyth, J. (1998). *Being Reflexive in Critical Educational and Social Research*, London, Falmer.
- Shank, G. (2002). *Qualitative Research. A Personal Skills Approach*, New Jersey: Merrill Prentice Hall.
- Silverman, D. (2004). *Qualitative research: theory, method and practice* (second edition). London: Sage
- Wimmer, A. i N. Glick Schiller (2003). Methodological nationalism and the study of migration, *Archives Européennes de Sociologie*, 53(2): 217-240.